

PRAŽSKÝ HRAD

18. LEDNA 2007

K 300. výročí založení Českého vysokého učení technického se ve Španělském sále Pražského hradu konalo slavnostní zasedání Akademického senátu a Vědecké rady ČVUT.

Projev rektora ČVUT prof. Ing. Václava Havlíčka, CSc.

Vážený pane prezidente, vážený pane komisaři, vážení členové parlamentu a vlády České republiky, vážení členové diplomatického sboru, vážený pane primátore, rectores magnifici, spectabiles, honorabiles, vážení členové akademické obce, kolegové a kolegyně, vzácní hosté, dámy a pánové,

Rektor ČVUT prof. Ing. Václav Havlíček, CSc.

dovoluji si vás všechny z tohoto místa pozdravit a uvítat v den třístého výročí vydání reskriptu císaře Josefa I., kterým vyslovil souhlas se zahájením výuky inženýrských disciplin v Praze. Tento česky psaný reskript, jehož faximile obdržíte spolu s pozdravným listem prezidenta České republiky profesora Václava Klause při odchodu z Pražského hradu, považujeme za zakladací listinu naší školy, nejstarší technické univerzity ve střední Evropě.

Od založení nejstarší evropské univerzity – univerzity v Bologni – uplynulo již téměř 1000 let, avšak základní poslání všech univerzit – vychovávat vzdělané odborníky a rozvíjet badatelské aktivity při respektování akademických svobod – podléhalo v celé dlouhé historii jen relativně malým změnám. Rozvoj informačních technologií a globalizace ekonomiky v posledních desetiletích 20. století a potřeba vytvoření znalostní společnosti ve století jedenadvacátém, stejně jako nezbytnost ekonomicky udržitelného rozvoje vzdělávání, vědy a výzkumu si však vynucují v celém vyspělém světě poměrně razantní změny v oblasti terciárního vzdělávání.

Moderní společnost požaduje, aby počet vysokoškolsky vzdělaných odborníků výrazně narostl, stejně jako jejich konkurenceschopnost na trhu práce. Přitom kvalitní univerzitní vzdělávání je napsáno nemyšlitelné bez výrazné účasti pedagogů, ale i studentů na vědecké a výzkumné práci. Protichůdné požadavky na masovost terciárního vzdělávání a zároveň výchovu špičkových odborníků nelze splnit jinak než strukturovaným studiem v rámci širokého spektra různých studijních programů a oborů. Špičková kvalita vzdělávacího

Děkani sedmi fakult ČVUT

procesu musí být dodržena u inženýrských a zejména doktorských studijních programů. Efektivita těchto programů musí být zajištěna náročným přijímacím řízením a systematickým pravidelným hodnocením výsledků vzdělávání, výzkumu i publikační činnosti. Tvůrčí činnost na technické univerzitě musí zahrnovat nejen základní badatelský výzkum, ale i výzkum aplikovaný včetně experimentální práce a přenosu výsledku do praxe.

V předchozím projevu předsedy Akademického senátu naší školy jste byli seznámeni s nejjzákladnějšími údaji z bohaté historie naší školy. Rád bych k tomu doplnil několik konkrétních dat představujících rozhodující mezníky ve vývoji naší školy. Po prvním století existence jedné inženýrské profesury byla v roce 1806 škola reformována F. J. Gerstnerem na moderní polytechniku vyučující všechny inženýrské obory té doby. V roce 1863 byl vydán organický statut Polytechnického ústavu Království českého, který postavil do čela ústavu voleného rektora a dal profesorskému sboru práva vědeckého řízení školy. V roce 1902 bylo Pražské polytechnice spolu s polytechnikami v Brně, Vídni, Grazu a Budapešti dáno právo udělovat doktorské hodnosti a užívat rektorský řetěz. Od roku 1920 byla škola s názvem České vysoké učení technické tvořena svazkem sedmi relativně samostatných vysokých škol, v jejichž čele stáli děkani. V padesátých letech minulého století byly od ČVUT odtrženy Vysoká škola chemicko-technologická, Vysoká škola zemědělského a lesního inženýrství a Vysoká škola ekonomická. Uvedeným zásahem byla kvalita školy poškozena, avšak postupem doby se ze všech uvedených škol staly špičkové univerzity.

V roce 1955 byla na ČVUT převedena z Univerzity Karlovy Fakulta technické a jaderné fyziky. V roce 1977 se z Fakulty stavební oddělila Fakulta architektury. V roce 1993 po rozdělení Československa byla založena Fakulta dopravní, v roce 2005 vznikla dosud nejmladší Fakulta biomedicínského inženýrství. Věřím, že uvedený proces bude nadále pokračovat. V průběhu tří staletí profesori a absolventi Pražské techniky vytvořili nejen převážnou většinu technických děl na našem území, ale podíleli se i na významných tvůrčích činech v celosvětovém měřítku. Na jejich odkaz budeme vždy navazovat.

Trvalý rozvoj Pražské polytechniky, nesoucí od roku 1920 název České vysoké učení technické a její významné postavení v Českých zemích dokládají mimo jiné i počty studentů, mající s výjimkou peri-

peti způsobených politickými okolnostmi trvale rostoucí tendenci. Zatímco v 18. století se počty posluchačů pohybovaly v desítkách, po Gerstnerově reformě z počátku 19. století brzy dosáhly jednoho tisíce. Před první světovou válkou dosáhl počet našich studentů tří tisíc. V meziválečném období počet studentů ČVUT kolísal mezi čtyřmi až šesti tisíci. V letech 1945 až 1947 dosáhl počet studentů téměř 16 tisíc. Nástup komunistické totality zredukoval počet studentů na méně než polovinu, vážně poškodil kvalitu profesorského sboru a mezinárodní izolací ohrozil špičkovou tvůrčí činnost.

V dalších letech počty studentů postupně narůstaly tak, že poválečného stavu bylo dosaženo koncem sedmdesátých let až k současnému stavu, kdy na sedmi fakultách naší univerzity studuje 23 000 studentů. Vzhledem k demografickému vývoji naší společnosti i striktnímu požadavku na dodržení kvality absolventů naší univerzity je další extenzivní rozvoj při zachování současné struktury studijních programů prakticky nemožný, přestože nedostatek inženýrů ve většině technických oborů stále přetrvává a v souvislosti s otevřením evropského trhu práce patrně ještě naroste. Škola proto musí hledat cesty vytváření nových zajímavých mezioborových studií, oslovení širšího okruhu potenciálních zájemců o studium a zvýšení horizontální dostupnosti mezi jednotlivými fakultami.

Základním parametrem všech procesů na univerzitách je jejich kvalita. Kvalita univerzity je dána především kvalitou jejích pracovníků, a to jak akademických, tak i administrativních a technických. Proto musíme umožnit všem pracovníkům soustavné zvyšování kvalifikace a odborných i jazykových znalostí. Kromě trvalé péče o vysokou kvalitu pedagogického procesu je pro úspěšný rozvoj univerzity nezbytná podpora rozvoje vědecké, výzkumné i umělecké činnosti na světové úrovni, všestranná péče o příjemné pracovní prostředí a v neposlední řadě o dobré vztahy mezi pracovními kolektivy i uvnitř nich. Po roce 1990 byla výuka na ČVUT velmi rychle zreformována. Byla zavedena výuka podle moderních učebních plánů v kreditním systému studia kompatibilním se studiem na univerzitách Evropy. Zpětná vazba, zajišťovaná kontakty s představiteli průmyslové sféry i vnějším hodnocením naší školy expertními teamy, ukazuje, že odborná kvalita inženýrského vzdělávání je stále na vysoké úrovni plně srovnatelné s vyspělými zeměmi světa.

Stále však přetrvává menší kompetitivnost našich absolventů v oblasti komunikace, jazykových znalostí, schopnosti prezentovat

Proreктоři ČVUT

Rektor Univerzity Karlovy prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc. (vlevo) udílí ČVUT pamětní medaili UK.

výsledky své práce, stejně jako ekonomického myšlení a manažerských dovedností. V uvedených oblastech proto musíme zlepšit jak vzdělávací aktivity tak i praktický trénink. Významnou roli zde hrají i zahraniční zkušenosti. Chceme důsledně dbát na internacionalizaci výuky i výzkumných aktivit. Ve spolupráci se zahraničními akademickými pracovišti budeme připravovat společné studijní programy (double degree, joint degree). Chceme postupně umožnit velké části pracovníků univerzity dlouhodobější pracovní pobyty v zahraničí a snažit se o to, aby každý student magisterských a zejména doktorských studijních programů strávil alespoň jeden semestr v zahraničí.

V posledních letech u nás došlo k podstatnému nárůstu výzkumných a vývojových aktivit a rozšíření mezinárodní spolupráce v oblasti tvůrčí činnosti. ČVUT si úspěšně vede při získávání výzkumných grantů i ve spolupráci s průmyslem. O tom, že patříme k úspěšným výzkumným univerzitám, svědčí i to, že z třímiliardového rozpočtu ČVUT tvoří státní příspěvek a dotace na uskutečňování akreditovaných studijních programů méně než 50 procent. Pro udržení, případně zlepšení této pozice budeme všestranně podporovat rozvoj tvůrčí činnosti, založený na špičkovém základním i aplikovaném výzkumu, na experimentální práci i na významných uměleckých aktivitách. V současné době je před dokončením generel ČVUT, který rámcově deklaruje možnosti investičního rozvoje ČVUT v horizontu 15 až 20 let, a zároveň jednoznačně uvádí priority investiční výstavby v letech 2008 až 2013. Hlavními prioritami investiční výstavby jsou výstavba nové budovy ČVUT a dostavba segmentu Vítězného náměstí v Dejvickém areálu, revitalizace historického areálu Karlova náměstí a rekonstrukce a modernizace studentských kolejí. Celkové investiční náklady na tento ambiciózní program přesahují 11 miliard korun, takže pro jejich realizaci bude nezbytné i partnerství se soukromými subjekty. Významnou součástí investičních aktivit by měla být rovněž realizace vědecko-technologického parku za hranicemi Prahy, financovaného převážně z fondu Evropské unie. V této oblasti budeme postupovat společně s partnerskými školami Vysokou školou chemicko-technologickou a Českou zemědělskou univerzitou.

Primátor Hlavního města Prahy Pavel Bém

V závěru svého projevu bych rád zdůraznil potřebu spolupráce naší školy s orgány města a městské části Prahy 6. Ve všech vyspělých zemích světa tvoří univerzity významná odborná, kulturní i společenská centra měst ve kterých sídlí. Svými aktivitami, včetně aktivit studentských, univerzity prostředím měst a jejich život rozvíjejí a dávají mu nové dimenze. Naproti tomu bez podpory města a městských částí si lze jen obtížně představit další rozvoj kterékoli významné univerzity. Účast pana primátora Béma i pana starosty Chalupy na našem dnešním shromáždění, stejně jako podporu rady našich aktivit proto velmi oceňuji a považuji za příslib dalšího rozvoje všestranné výhodné spolupráce.

Vážené kolegyně a kolegové, vzácní hosté. Na základě práce všech našich předchůdců můžeme dnes s uspokojením slavit třísté výročí naší školy a plně ho využít pro zdůraznění jejích tradic i současného postavení v celé naší i zahraniční veřejnosti. Zároveň však nesmíme zaspát v období celosvětové exploze badatelských aktivit a revolučních změn terciárního vzdělávání. Chceme a musíme být v popředí vědeckého bádání, aplikace výsledku vědy v průmyslové praxi i vzdělávacích aktivit českých vysokých škol a přibližovat se k tomuto cíli i v rámci evropského a světového vzdělávacího prostoru. Pro splnění těchto náročných cílů rozvoje naší univerzity je nezbytná tvůrčí spolupráce nás všech akademických i neakademických pracovníků a studentů. Bez podpory každého z vás by všechna předsevzetí zůstala pouze na papíře.

Pouze v tvůrčím přátelském ovzduší se nám podaří úspěšně pokračovat v práci všech našich předchůdců a dostat odkazu naší třístaleté tradice. Převážná většina našich zaměstnanců i studentů je hrdá na to, že patří k naší *Alma mater*, a věnuje značné úsilí k tomu, aby ČVUT plnilo své poslání a dále se rozvíjelo. Za toto úsilí proto všem studentům i zaměstnancům z tohoto místa děkuji. Dále je mou milou povinností poděkovat všem osobnostem, které v průběhu tří set let stály v čele školy, za vše pozitivní, čím k jejímu rozvoji přispěly. Můj dík patří samozřejmě především rektorům i dalším členům vedení, kteří stáli v čele školy i jejích fakult po pádu totality po roce 1989. Jmenovitě jde především o profesora inženýra Stanislava Hanzla, který již bohužel není mezi námi, profesora inženýra Petra Zunu a profesora inženýra Jiřího Witzanyho.

Děkuji Vám všem za Vaši pozornost a za to, že jste svou přítomností poctili toto slavnostní shromáždění.

Předseda Akademie věd České republiky prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc. (vlevo) s dalšími hosty

Projev prezidenta České republiky k výročí 300 let od založení ČVUT

Vážený pane rektore, vážení akademičtí funkcionáři, vážení hosté,

děkuji za pozvání na toto Vaše slavnostní shromáždění zorganizované k výročí, které je v každém případě zcela mimořádné. Navíc děkuji, že jste si vybrali toto krásné místo, které mám tu čest v těchto letech spravovat i užívat.

Jak už zde byl opakovaně zmíněno, uplynulo již více než tři sta let od chvíle, kdy se Christian Josef Willenberg obrátil na rakouského císaře s žádostí o podporu návrhu na zahájení veřejné výuky inženýrství zde v Praze. Byla to historická ambice. A je tomu přesně 300 let ode dne, kdy císař Josef I. s tímto návrhem vyjádřil svůj souhlas. Je dobré si to i formou tohoto dnešního slavnostního shromáždění připomenout. Dovolte mi k tomu říci pár slov jako prezidentu republiky, jako jednomu z Vašich kolegů, jako vysokoškolskému profesorovi i jako – od věřejška – čestnému doktorovi Vaší školy.

Založení ČVUT před třemi sty lety bylo událostí, která byla svým významem pro náš národ srovnatelná se založením Karlovy univerzity v polovině 14. století.

Domníváme-li se, že založení Karlovy univerzity, tohoto prvního vysokého učení na sever od Alp a na západ od Rýna, zařadilo český stát k centrům evropské vzdělanosti (a tehdejší české společnosti umožnilo využívat jejích plodů a přispívat k nim), troufám si říci, že i vznik Vaší školy patřil k událostem, které se spolupodílely na té ohromné společenské a ekonomické přeměně, která přetvořila české země v průmyslově vyspělou zemi a český národ v moderní evropský národ. Říci to takto silně není nadsázkou.

Přesto si to dnes málo uvědomujeme a málo připomínáme. **Úspěšná emancipace českého národa úzce souvisela s jeho povznesením ekonomickým.** Souvisela s industrializací českých zemí a s vytvořením naší moderní průmyslové civilizace. To bylo – do značné míry – dílem velmi početné české technické inteligence, vychované právě Vaší školou. Českou zemi a český národ ve světě v moderní době tolik neproslavily intelektuální výboje v ob-

Mezi hosty byli představitelé třiceti univerzit z České republiky a dalších univerzit z Evropy, Asie a Ameriky.

Prezident České republiky prof. Ing. Václav Klaus, CSc.

lasti humanitních oborů (aniž bych chtěl jakkoliv snižovat význam některých jejich světově významných reprezentantů), ale invence, tvořivost a organizační schopnost českých techniků a inženýrů, které české výrobky, stroje, technologie a investiční celky učinily známými na všech kontinentech. **Technická kvalifikace v nejrůznějších průmyslových oborech, šířená původně zcela dominantně Vaší školou, do dnešních dnů zůstává jednou z hlavních komparativních výhod naší země** a je oceňována jak našimi partnery v zahraničí, tak zahraničními investory, kteří právě kvůli ní k nám přicházejí investovat.

České vysoké učení technické je i institucí, která umožnila a umožňuje stovkám či dokonce tisícům posluchačů ze všech kontinentů získávat u nás nejen špičkovou kvalifikaci, ale i poznávat naši zemi a život u nás a získávat k nám touto cestou celoživotní vazby. I to je nesmírně důležitý příspěvek, jak pomoci jiným zemím, jak se s nimi přátelit a jak naši zemi propagovat v zahraničí. Při svých zahraničních cestách se s Vašimi absolventy setkávám často a potvrzují si přitom, jaká to byla a je z naší strany cenná investice.

ČVUT měla – díky povaze vědních oborů, které pěstuje – to štěstí, že v **období totality nebyla tolik izolována od vývoje světové vědy** a že nebyla tolik decimována ideologicky motivovanou perzekucí jako tomu bylo v humanitních oborech. O to snazší proto bylo – po obnovení demokracie v naší zemi – navázat na nejlepší tradice školy a znovu ji zařadit mezi úspěšné a renomované technické univerzity, a to i ve světovém srovnání.

Dnes před Vámi stojí úkol nikoliv pouze rozvíjet technické vědní obory na špičkové světové úrovni, nalézat vhodný prostor ke specializaci, prozíravě vybírat nosné perspektivní obory, hospodárně využívat vždy omezené finanční prostředky, nejnovější vědecké poznatky vhodnými formami zprostředkovávat studentům, ale **úkolem je i účinná propagace technických oborů v mladé generaci.** Je třeba učinit technické vzdělání pro studenty atraktivním a je třeba je motivovat k volbě povolání v technických oborech, v nichž je navíc valná většina studentů – na rozdíl od oborů humanitních – schopna nalézt perspektivní zaměstnání. I to patří k úkolům vysoké školy současnosti.

Jak jsem již zmínil, včera jsem se svým čestným doktorátem stal do jisté míry součástí Vaší školy. Vážím si toho. Postavení, které si ČVUT vydobyla, je mimořádné. Přeji Vaší vysoké škole, aby se jí dařilo i v dalších letech.